

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Series "Psychology". № 2(16), pp. 39-43 (2022)
УДК 159.9
DOI: [https://doi.org/10.17721/BSP.2022.2\(16\).7](https://doi.org/10.17721/BSP.2022.2(16).7)

ISSN 1728-3817
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing and Polygraphic Center "Kyiv University", 2022

Вікторія Предко, д-р філософії в галузі психології
ORCID: 0000-0001-5160-7636

Катерина Кордубан, студ.
ORCID: 0000-0002-8245-9100

Денис Предко, канд. філос. наук, асист.
ORCID: 0000-0001-7760-6957

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ВПЛИВ КІНЕМАТОГРАФА НА ЕМОЦІЙНУ СФЕРУ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА

Розкрито специфіку впливу жанрів кінематографа, таких як фільм жахів, комедія, драма, фантастичний фільм, детектив тощо на особистість підлітка. Зазначено, що кожний жанр здійснює своєрідний вплив на психіку, ба більше, надання переваги тому чи іншому жанру зумовлюється внутрішніми потребами особистості, її психічним станом і несвідомими переживаннями.

Розглянуто позитивні та негативні особливості впливу кінематографа на поведінку підлітка. Визначено, що жорсткий, агресивний, а часто навіть безглуздий чи аморальний фільм можна використати з метою демонстрації аномальної, деструктивної поведінки. Зазначено, що основним психологічним механізмом позитивного впливу кінематографа на особистість підлітка є обговорення фільму, яке приводить підлітків до конструктивного аналізу своїх переживань, забезпечуючи "імунітет" до можливих негативних наслідків деструктивних фільмів. Підкреслено, що зворотний зв'язок після перегляду фільму здатний не лише зменшити негативний вплив екранних образів, а й спонукати до роздумів, сформувати внутрішні зразки поведінки.

Представлено також результати дослідження впливу кінематографа на емоційну сферу підлітка. Здійснено порівняння, зокрема, результатів до та після перегляду фільму. Було виявлено, що після перегляду фільму в досліджуваних дещо підвищився рівень тривожності, однак і збільшився рівень енергійності, значно зріс рівень піднесеності й упевненості. Тобто, незважаючи на дещо підвищений рівень тривожності, можна стверджувати, що фільм позитивно вплинув на емоційний стан досліджуваних. Після перегляду фільму підлітки виявили емоційну піднесеність й упевненість у власних силах.

Підкреслено вирішальну роль кінематографа в цілеспрямованому розвитку підлітка, зокрема в моделюванні його сильних сторін характеру, формуванні власної життєвої позиції, а також налагодженні міжособистісних і міжгрупових взаємовідносин, здатності змінити інфантильні погляди на нові, зрілі світоглядні позиції, сформуувати моральні й естетичні цінності.

Ключові слова: особистість, підліток, розвиток, кінематограф, позитивний вплив, емоційна сфера.

Вступ. Нині дедалі більшої актуальності набуває дослідження значення кінематографа в житті особистості, зокрема й вивчення особливостей його впливу на особистість підлітків. Відомо, що підлітковий вік є найсенситивнішим періодом людського життя, саме в цей час виявляються найбільш значущі якості характеру, відбувається становлення самосвідомості особистості, формування її самооцінки, усвідомлення власної життєвої позиції, а також виявлення соціальної активності. Однак, незважаючи на те, що підліток найбільш сприйнятливий до засвоєння норм, цінностей і способів поведінки, у взаємовідносинах із дорослими виникають значні суперечності. Зокрема, дорослий втрачає для нього свій авторитет, можливість контролю та впливу. Саме тоді на допомогу приходить кінематограф, що, залучаючи всю увагу підлітка, починає відігравати провідну роль у його формуванні та розвитку.

Кінематограф здійснює потужний позитивний вплив на особистість підлітка, його мотивацію, цінності, погляди, життєві переконання та поведінку, удосконалює здатність сприймати складні життєві явища крізь призму моральних цінностей, спонукає до здійснення великих учинків, допомагає сформувати власну життєву позицію, постає основним чинником, що соціалізує й адаптує підлітка. Переважна більшість підлітків, наприклад, прагне відтворити образ кіногероїв, копіювати їхню поведінку, коли відчуває складнощі, психологічний дискомфорт, тривожність тощо. Окрім усього, кіногерой є основним джерелом пізнання свого внутрішнього світу, допомагає усвідомити своє покликання, визначити систему цінностей.

Отже, кінематограф стає все більш поширеним і розповсюдженим засобом впливу, що вимагає посиленої уваги задля вдосконалення психологічних механізмів

його використання, а саме посилення його ефективності у цілеспрямованому процесі розвитку підлітків.

Закономірності психологічного впливу кінематографа на особистість досліджували переважно зарубіжні вчені, серед яких В. Хаузер, К. Уорд, Дж. Лалл, М. Лефковіц, Е. Паркер, Г. Стейнер, Л. Фрідріх, Х. Хофмен, Л. Хюсмен, В. Шрам та ін. Особливості аудіовізуального сприйняття вивчали Ж. Берже, А. Моль, Л. Порше, М. Тарді, С. Френе. Психологічне значення впливу телесеріалів на глядача розкривали О. Квашук, О. Головчук, В. Гавриленко, Л. Попова. Психологічні механізми впливу кінематографа на формування ціннісно-сміислової сфери особистості досліджено в роботах Ю. Гаврильця, А. Гриценка та ін. Специфіка впливу різних жанрів на особистість представлено у роботах Н. Георгінова, А. Казьмірук, Н. Лубашова, Т. Фетисова. Отже, можна зробити висновок, що існує значна кількість опублікованих розвідок з питань впливу кінематографа на особистість. Однак важливим є не лише констатація наявного впливу, а й пошук можливих рішень щодо конструктивних способів використання цього впливу.

Мета роботи – дослідити вплив кінематографа на емоційну сферу особистості підлітка.

Теоретичні основи дослідження. Кіно – єдиний вид мистецтва, що посідає унікальне місце в сучасному світі та в житті людини. Воно допомагає глядачу подивитися на своє життя з іншого боку, впливає на світоглядні орієнтири людини, трансформує внутрішній стан і поведінку. Під впливом кіномистецтва в особистості розвивається зорово-слухове сприйняття, здатність динамічного сприймання зображеної на екрані художньої інформації. Зі свого боку, монтажні особливості кіно сприяють розвитку асоціативного мислення [5]. Згідно із психоаналітичним підходом, кінематограф

© Предко Вікторія, Кордубан Катерина, Предко Денис, 2022

здатний усувати внутрішню напруженість особистості, зокрема З. Фрейд розрізняє два типи його естетичного впливу: попередній і підсумковий, що є психотерапевтичним [9]. Кожний жанр фільму здійснює свій своєрідний вплив на психіку особистості, ба більше, надання переваги тому чи іншому жанру зумовлюється внутрішніми потребами особистості, її психічним станом і несвідомими переживаннями.

Фільми жахів, наприклад, здатні викликати найрізноманітніші негативні ефекти: безсоння, занепокоєння, тривожність, нічні жахіття, агресивність тощо. Однак, з іншого боку, фільми жахів – це безризиковий спосіб відчувати на собі різні загрози і відрепетирувати свої реакції на них. Психологічні дослідження підтверджують, що люди з низьким рівнем емпатії схильні насолоджуватися фільмами жахів, оскільки не відчувають страждань, що зображені на екрані [14]. Недавні дослідження підтвердили, що люди, які дивилися фільми жахів, були менш психологічно пригніченими пандемією COVID-19, а шанувальники апокаліптичного піджанру жахів відчували себе впевненіше навіть під час основних всплесків пандемії. Це вказує на те, що люди, які дивляться фільми жахів, розвивають здатність справлятися зі стресовими ситуаціями, а також мінімізувати власне занепокоєння [20]. На думку психологів, фільми жахів здійснюють десенсибілізуючий ефект, який є досить корисним для подолання страху та фобій [17].

Під час досліджень щодо особливостей впливу фільмів жахів на поведінку підлітків, які надають перевагу фільмам жахів, було виявлено, що переважна більшість молоді полюблюють цей жанр за відчуття полегшення, яке приходить в кінці. Дослідники дійшли висновку, що фільми жахів задовольняють психологічну потребу молоді відчувати себе наляканими, а саме – надають їм можливість упоратися зі своїм страхом у контрольованій обстановці [18, с. 4]. Іншими словами, підлітки люблять долати жах і страх, а особливо відчувають насолоду від ейфоричного почуття полегшення, психологічної розрядки в кінці фільму. М. Беррі, Т. Грей та Е. Доннерстайн зауважували, що фільми жахів є великим джерелом психологічного катарсису. Тобто, коли людина усвідомлює, що всі жахливі події – це лише сцена із фільмів, то отримує шанс навчитися виходити зі складної життєвої ситуації за допомогою сміливості і хитрощів [цит. за: 18, с. 5]. Т. Черняковська підкреслює, що в потребі молоді переглядати фільми жахів відсутній пізнавальний компонент, у них немає прагнення отримати нові знання, їм потрібні лише емоційні переживання [11].

Комедії вчать нас легше ставитися до життя, сприймати все, що відбувається, з гумором. Як вид мистецтва комедія має унікальну здатність достукатися до внутрішнього світу особистості, зобразивши соціальні проблеми зовсім під іншим кутом зору. Однак водночас таке представлення може бути сприйняте провокаційно й образливо [16]. Перегляд комедій може забезпечити відчуття психологічної безпеки, дистанціювати від складних ситуацій, підкреслити той факт, що всі люди, стикаючись із повсякденними складнощами, схильні знаходити вихід. Використання в комедійних фільмах чорного гумору на такі теми, як смерть, хвороба, депресія або трагедія, допомагає людині інакше ставитися до проблем [15].

Протягом усієї історії людей приваблювали вигадані сумні історії – від трагедій Шекспіра, таких як "Гамлет", "Ромео і Джульєтта", – до складних фільмів, серед яких "Список Шиндлера" і "Титанік" та ін. Причина, чому люди люблять сумні історії, полягає в тому, що вони да-

ють змогу глядачам проникнутися ніжними та значущими емоціями, які породжують рефлексивні думки, які, зі свого боку, постають певним ресурсом для особистісного розвитку [19].

Популярність фантастичних фільмів багато в чому зумовлена тим, що вони використовують найпривабливіші для підліткової аудиторії технології сучасного кінематографа: комп'ютерні спецефекти і 3D-формат [8]. Фантастика добре впливає на підлітків, вона викликає позитивні емоції, такі як кохання, захват, радість, захоплення. Вона змушує підлітків подивитися на світ під іншим кутом, переосмислити погляди на життя, розвиває уяву, вчить боротися із внутрішніми обмеженнями. Водночас учені стверджують, що фантастика здатна часто та швидко стирати відмінності між фактами й вигадкою. Було виявлено, що підлітки, які дивилися популярний науково-фантастичний фільм "Земне ядро: кидок у пекло" (англ. "The Core"), мали деякі неправильні уявлення про різні наукові концепції про Землю порівняно з підлітками, які не дивилися фільм. Дослідники з'ясували, що перегляд науково-фантастичного фільму може негативно вплинути на уявлення молоді про загальні наукові явища [12].

Популярність серед підлітків детективного жанру можна пояснити багатьма причинами, зокрема й потребою в емоційному насиченні; інтересом до змагань, відгуком на інтелектуальний виклик; бажанням брати участь в інтелектуальній грі, прагненням до прогнозування подальших дій, застосування своїх здібностей діалектичного мислення, умінням розгадувати таємниці тощо. Щоразу глядач намагається розкрити таємницю, знайти докази і встановити істину раніше головного героя, – так розвивається дедуктивне мислення. Детективи вчать помічати найдрібніші деталі, бути уважним та кмітливим. Любителі детективних історій, навіть на підсвідомому рівні, обережніше поведуться з людьми і рідше потрапляють у кримінальні ситуації [1].

Жанр телевізійних серіалів розкриває такі актуальні для будь-якого глядача теми, як-от влади і грошей, перемоги й поразки, кохання та ненависті, і, врешті-решт, життя та смерті. Переконаливість і неоднозначність характерів, реалістичність сюжету – саме це забезпечує їм неймовірну популярність серед підлітків. Телесеріал – це своєрідний курс лекцій з наочними прикладами того, як слід себе вести в сучасному суспільстві. Кожна серія – особлива сукупність життєвих ситуацій, у яких кожен зі спеціально підібраних персонажів демонструє одну з можливих моделей поведінки. Під час перегляду глядач починає ідентифікувати себе з найближчим йому персонажем і співпереживати йому [6]. Згідно з дослідженнями 25 % опитаних глядачів на "Нетфлікс" сказали, що причина, через яку вони полюблюють серіали – це ідентифікація з персонажами. Також поширеною підставою надання переваги серіалам є здатність виявляти емпатію, співпереживання іншим людям. Перегляд серіалів допомагає усунути стрес, неприємні відчуття, отримати позитивні враження, незалежно від того, відбуваються вони в реальному житті чи просто зображені на екрані. Загалом у підлітковий період з'являється багато запитань, відповіді на які можна знайти у схожих ситуаціях на екрані, що трапляються з улюбленими героями серіалів. Саме тому підліток часто копіює поведінку свого героя, що стає для нього основним орієнтиром у подоланні складнощів. Телесеріали мають значний вплив на формування духовно-моральної сфери особистості підлітка, впливають на процес його соціалізації в суспільстві [10].

Отже, кінематограф – це найбільш розповсюджений і наймогутніший засіб комунікації у світі, що дає змогу виявити неусвідомлені конструкти особистості, за допомогою їхньої проєкції на фільм [8]. Кіномистецтво здійснює значний позитивний вплив, зокрема і формує здатність до рефлексії та критичного мислення, допомагає краще зрозуміти себе, сформувати конструктивні способи розв'язання складних життєвих ситуацій, знайти нові смисли, розвинути емпатію, усвідомити та систематизувати життєвий досвід. Завдяки своїй авторитетності, воно здатне змінити інфантильні переживання на нові, зрілі світоглядні позиції, сформувати моральні й естетичні цінності.

Однак відомо, що з плином часу кінематограф дедалі частіше став демонструвати життєві цінності, які суперечать традиційним, нав'язувати деструктивні образи, негативні погляди та настанови. Багато дівчат, зокрема, псують собі життя, воліючи будь-яким способом бути схожою на героїню фільму, через спалюваний образ сучасної жінки [13]. Проте варто зауважити, що обговорення, зворотний зв'язок після перегляду фільму приводить до конструктивного аналізу підлітками своїх переживань, який забезпечує "імунітет" до деструктивних фільмів. Саме тому найдієвішим способом уберегти підлітка від аморальних фільмів постає активна жива дискусія, що здатна не лише зменшити негативний вплив фільму, а й спонукати до роздумів, сформувати внутрішні зразки поведінки. Ба більше, навіть жорстокий, агресивний, а часто й безглуздий фільм можна використати з метою демонстрації анормальної, деструктивної поведінки. Іншими словами, дуже важливо допомогти підлітку сформувати здатність самостійного і критичного погляду на зображувану екранну дійсність. Неможливо заборонити підлітку переглядати той чи інший фільм, однак завдяки влучному слову можна викликати відразу до нього.

Згідно з результатами проведеного дослідження, після перегляду епізодів з елементами насильства (переслідування, стрілянина, бійки) підлітки починали імітувати побачене, їхня агресія спрямовувалась на однолітків, що значною мірою провокувало велику кількість бійок серед молоді. Однак було встановлено, що рівень агресії та спроби її імітації після перегляду кінофільму не підвищувався, якщо підліток комфортно відчував себе в групі однолітків, а в батьківській сім'ї йому демонстрували любов та прийняття [2, с. 7]. На думку А. Казьмірук, до основних кроків повноцінного осмислення художнього фільму належать:

- його детальне пояснення з урахуванням усіх можливих сумнівів і заперечень;
- перевірка всіх джерел щодо теми, проблеми, поставлених питань з метою оволодіння навичками інтерпретації;
- діалогова форма обговорення [3].

У дослідженнях Н. Лубашевої кінематограф розглянуто як об'єкт, що виконує такі функції: регульовальну, пізнавальну, інформаційну, порівняльну, освітню, соціальну, адаптаційну, нормативну, виховну, естетичну, політичну та розважальну [4]. Проте варто підкреслити, що провідною специфічною функцією художнього фільму залишається виховання почуттів, тоді як розважальна, комунікативна, інформативна й пізнавальна є побічними та додатковими функціями. Такими почуттями також є "розумні емоції", що є соціальними за своїм наповненням і художніми за своїм характером впливу на людину [7, с. 353].

Отже, кінофільм постає потужним засобом цілеспрямованого розвитку підлітка, позитивним механізмом моделювання сильних сторін його характеру, основним інструментом налагодження міжособистісних і міжгрупових взаємовідносин. Його можна використувати у боротьбі проти булінгу, задля підвищення комунікативної толерантності, як метод профілактики деструктивних явищ, а головне – як спосіб розширення основних світоглядних обріїв життя. Грамотно підібрані кінострічки нададуть поступовий, однак стійкий позитивний психотерапевтичний ефект. Вони забезпечать підліткам катарсис, емоційну розрядку, звільнення від деструктивних емоцій і негативних думок, а головне – допоможуть дослідити свої особистісні особливості, подолати внутрішню невпевненість, знайти нову перспективу, оцінити свою внутрішню силу, переоцінити і скорегувати власні дії.

Методи дослідження. У дослідженні взяли участь 84 особи віком від 16 до 18 років, які сформували одну групу осіб, що переглядала кінофільм. Було використано методику "Самооцінки емоційних станів" А. Уессмана і Д. Рікса, яку респонденти проходили до і після перегляду фільму. Методика містить чотири блоки, до кожного з яких входить 10 висловлювань. Вона вимірює такі показники, як: "спокій – тривожність", "енергійність – втома", "піднесеність – пригніченість", "відчуття впевненості – відчуття безпорадності", що обраховують за 10-бальною стеновою системою. Зазначена методика є досить ефективною, оскільки здатна виявити зміни емоційного стану підлітків протягом певного проміжку часу, дає змогу дослідити емоції та зміни у внутрішньому стані, що викликає фільм. Також у процесі дослідження було використано авторський опитувальник, що містив питання, спрямовані на визначення того, яким жанром фільмів надають перевагу підлітки; що їх приваблює найбільше у фільмах; яку мету вони переслідують під час перегляду фільму; чи впливають, на їхню думку, кінофільми на особистість підлітків, якщо так, то які особливості цього впливу; чи відіграють кінофільми важливу роль у їхньому житті; чи є в них герой для наслідування, який мотивує та надихає; чи створює сучасний кінематограф ідеал краси. Авторський опитувальник надає можливість додатково проаналізувати позитивний і негативний вплив кінематографа на підлітків.

Для перегляду було обрано фільм "Загадкова історія Бенджаміна Баттона" (2008), що розповідає про унікальну людину, яка народилася глибоко старою, а з роками молодшала. Фільм надає можливість усвідомити те, що нічого в житті немає вічного, розкриває психологічні особливості змін, які проходить кожна людина у процесі свого дорослішання та розвитку. Змушує замислитись над багатьма філософськими питаннями: взаємодії людини і часу; важливості кожної миті життя, відсутності випадковостей. Упродовж фільму головні герої, у різні вікові періоди, демонструють зміну цінностей, поглядів, думок й ідеалів, а також переосмислюють минуле, формують сенс життя. Особливе місце у фільмі належить любовним переживанням, що удосконалюють людину, мотивують стати кращою, змушують ризикувати, переконуючи, що кохання є невід'ємною частиною щасливого життя. Фільм демонструє сенс життя крізь призму психологічних концептів людини й часу, сприяє усвідомленню цінності кожної миті, яка, зі свого боку, є величезним щастям, сповненим можливостей, незалежно від віку людини. Він надає особистості можливість порефлексувати над тим, що вона має мільйони шансів на те, щоб жити щасливо.

Фільм має оригінальну постановку, оскільки охоплює кілька жанрів, а саме драму, фентазі, мелодраму, що дає змогу одразу, комплексно дослідити їхній вплив на людину.

У ході дослідження було здійснено порівняльний аналіз результатів самооцінки емоційних станів до та після перегляду фільму. Отримані дані представлено на рис. 1.

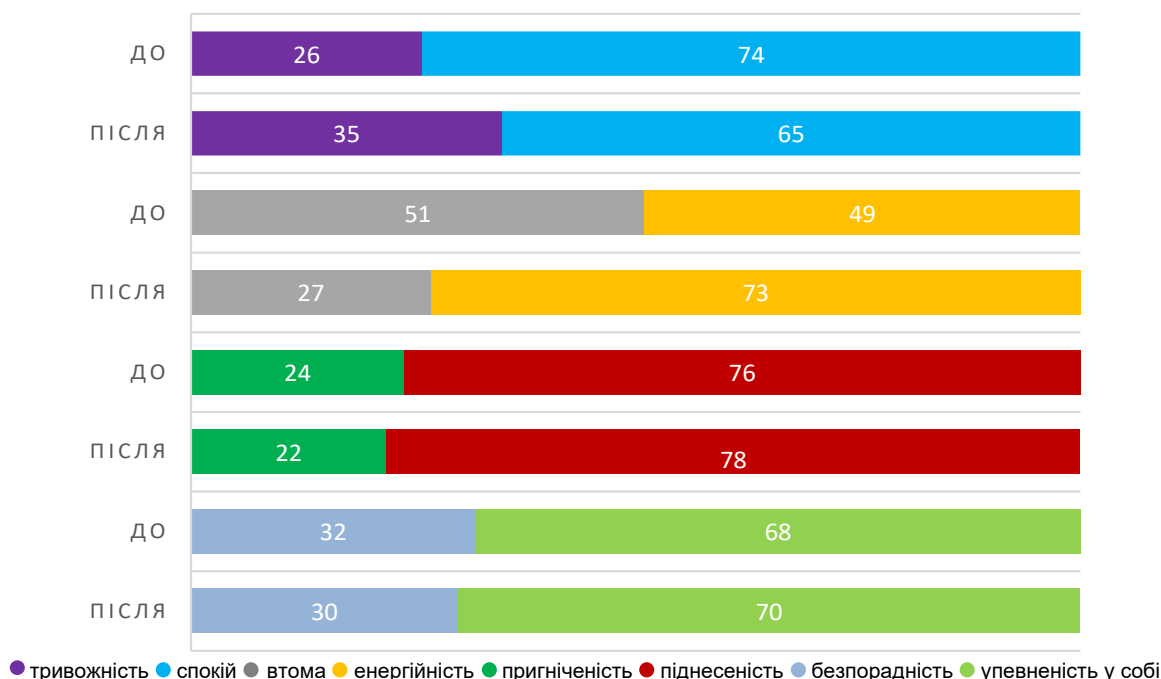


Рис. 1. Порівняльний аналіз емоційних станів досліджуваних до та після перегляду фільму

З огляду на отримані результати можна зробити висновки, що після перегляду фільму у досліджуваних дещо підвищився рівень тривожності (35 %), що може бути спричинено сильними відчуттями, які підлітки переживали в кінці фільму, адже режисер дає глибокий психологічний ґрунт для роздумів. Рівень енергійності збільшився (73 %), відповідно, досліджувані відчули себе сповненими життєвих сил та енергії, а також виявили сильне прагнення до вияву активності, потреби у здійсненні вчинку. Можливо, це спричинено тим, що вони усвідомили головну ідею фільму, а саме те, що потрібно цінувати кожен мить, не боятися діяти, оскільки людина завжди має багато шансів здобути щастя, усе залежить від неї. Значною мірою зріс рівень піднесеності (78 %), що свідчить про збудженість, піднесений настрій і захват. Показники рівня впевненості також зросли (70 %), тобто досліджувані після перегляду фільму відчули впевненість у власних силах, внутрішню мотивацію боротися за свої цілі задля досягнення успіху. Отож, незважаючи на дещо підвищений рівень тривожності, можна стверджувати, що фільм позитивно вплинув на їхній емоційний стан, надав можливість замислитися над своїм життям, цінностями, можливостями та прагненнями.

Серед досліджуваних за допомогою авторської анкети було виявлено, що більшість з них переглядають фільми кілька разів на тиждень, переважна кількість опитаних підлітків надає перевагу жанру комедії (71 %). Значна частина досліджуваних (75 %) вважають, що фільми впливають на них. Серед найпоширеніших відповідей щодо особливостей впливу були:

- бажання удосконалюватися, стати схожим на персонажа;
- переосмислення цінностей, поглядів та ідей, зміна світоглядних позицій;

- вражала та надихала життєстійкість героїв, здатність долати життєві складнощі та випробування.

Наукова дискусія та висновки. Коли вже не дитина і ще не дорослий підліток закриває від батьків двері своєї кімнати й душі – раціональні та повчальні думки не мають жодних шансів. Єдиним, надійним ключем підтримки стає кінематограф. Він допомагає пробудити найкращі риси підлітка, сформувати конструктивні психологічні настанови, змотивувати на розвиток.

Кінематограф відіграє важливу роль у становленні особистості підлітка, зокрема, він дає змогу збагатитися життєвим досвідом інших людей, допомагає пережити нові почуття й емоції, прорефлексувати, подивитися на речі під іншим кутом, замислитися над власною життєвою позицією, своїм "життєвим кредо". Забезпечує можливість прожити найрізноманітніші сценарії життя, відчути в собі сили та ресурси для врегулювання складних життєвих ситуацій, розвинути емпатію, усвідомити та систематизувати власний життєвий досвід. Перегляд фільмів сприяє також формуванню високоморальних цінностей, засвоєнню соціальних норм, моральних цінностей, поведінкових еталонів, необхідних для успішного існування в суспільстві.

Кінематограф здійснює психотерапевтичний вплив, актуалізує внутрішні роздуми, мінімізує негативні переживання, послаблює психічну напругу, допомагає не допустити тих чи інших помилок, урегулювати власні емоції, повірити у краще, усвідомити можливі варіації виходу зі складних життєвих ситуацій на прикладі героїв, а саме за допомогою кінематографічної метафори.

Список використаних джерел

1. Георгинова Н. Ю. Детективный жанр: причины популярности. *Научный диалог*. 2013. № 5 (17). С. 173–186.

2. Допира А. И. Воздействие экранного насилия на подрастающее поколение: история социально-психологических последствий. *Практична психологія та соціальна робота*. 2000. № 8. С. 7–9.
3. Казьмірук А. В., Ставицька С. О. Сінемалогія як метод формування життєстійкості підлітків. *ΛΟΓΟΣ: collection de papiers scientifiques*. 2019. Vol. 4. P. 37–40.
4. Лубашова Н. И. Структурно-функциональная природа кинематографии. *Аналитика культурологии*. 2008. № 11. С. 81–92.
5. Масол Л. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. *Педагогічна газета*. 2001. № 12. С. 6–7.
6. Попова Л. О., Ромах О. В. Феномен телевизионных сериалов в современной массовой культуре. *Аналитика культурологии*. 2008. № 12. С. 236–238.
7. Ролінський В. І. Агресивність на телеекрані та проблеми неповнолітніх. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: зб. наук. праць. Київ; Житомир: Вид-во ЖДУ, 2005. С. 213–217.
8. Фетисова Т. А. Фэнтези-феномен современной культуры. Обзор. *Вестник культурологии*. 2017. № 2 (81). С. 179–192.
9. Фрейд З. Художник и фантазирование. Москва: Республика, 1995. С. 129–134.
10. Черепанова А. Как просмотр сериалов действительно влияет на нашу психику и можно ли сделать его осознанным? URL: <https://www.sobaka.ru/health/health/105067>.
11. Чернянская Т. В. Психологические особенности интереса молодежи к фильмам ужасов и мистики: дисс. ... канд. психол. наук. Тамбов, 2003. 217 с.
12. Barnett M. et al. The impact of science fiction film on student understanding of science. *Journal of Science Education and Technology*. 2006. Vol. 15. № 2. P. 179–191. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s10956-006-9001-y>
13. Bug P., Niemann C. L., Welle L. Cinema films influencing fashion. *Fashion and Film*. Singapore: Springer, 2020. P. 9–28.
14. Hoffner C. Affective responses and exposure to frightening films: The role of empathy and different types of content. *Communication Research Reports*. 2009. Vol. 26. № 4. P. 285–296. DOI: <https://doi.org/10.1080/08824090903293700>.
15. Jaksic V. M. Why watching comedies is 'important medicine'. URL: <https://www.cbc.ca/comedy/why-watching-comedies-is-important-medicine-1.5519839>.
16. Lockyer Sh. The Impact of Comedy. URL: https://www.comedy.co.uk/features/the_impact_of_comedy/
17. Osman F. Psychological Effects of Horror Movies. URL: <https://ednazephyrus.com/psychological-effects-of-horror-movies/>
18. Sultana I., Ali A., Iftikhar I. Effects of Horror Movies on Psychological Health of Youth. *Global Mass Communication Review*. 2021. Vol. VI, № 1. P. 1–11. DOI: [http://dx.doi.org/10.31703/gmcr.2021\(VI-I\).01](http://dx.doi.org/10.31703/gmcr.2021(VI-I).01).
19. Vinney C. Why Do We Like Sad Stories? URL: <https://www.verywellmind.com/why-do-we-like-sad-stories-5224078>.
20. Why Do We Enjoy Horror Movies? URL: <https://www.verywellmind.com/why-do-we-enjoy-horror-movies-5224447>.

References

1. Georginova, N. Ju. (2013). Detektivnyj zhanr: prichiny populjarnosti. [Detective genre: reasons for popularity]. *Nauchnyj dialog*, 5 (17), 173–186. [in Russian].
2. Dopira, A. I. (2000). Vozdejstvie ekrannogo nasiliya na podrastajushhee pokolenie: istorija social'no-psihologicheskikh posledstvij. [The impact of screen violence on the growing generation: the history of

social and psychological consequences]. *Praktichna psihologija ta social'na robota*, 8, 7–8. [in Russian].

3. Kazmiruk, A. V., Stavyczka, S. O. (2019). Sinemalogiya yak metod formuvannja zhyt'tjestjivosti pidlitkiv. [Cinematology as a method of forming the hardiness of teenagers] *ΛΟΓΟΣ. COLLECTION DE PAPIERS SCIENTIFIQUES*. Vol. 4, 37–40. [in Ukrainian].
4. Lubashova, N. I. (2008). Strukturno-funkcional'naja priroda kinematografii. [Structural and functional nature of cinematography]. *Analitika kul'turologii*, (11), 81–92. [in Russian].
5. Masol, L. (2001). Konceptiya xudozhno-estetichnogo vyxovannja uchniv u za-gal'noosvitnix navchal'ny'x zakladox. [The concept of artistic and aesthetic education of pupils in schools] *Pedagogichna gazeta*, (9), 1–16. [in Ukrainian].
6. Popova, L. O., Romah, O. V. (2008). Fenomen televizionnyh serialov v sovremennoj massovoj kul'ture. [The phenomenon of television series in modern mass culture]. *Analitika kul'turologii*, (12), 236–238. [in Russian].
7. Rolinskij, V. I. (2005). Agresyvnist' na teleekrani ta problemy nepovnoletnix. *Teoretyko-metodychni problemy vyxovannja ditej ta uchniv'skoyi molodi: Zbirnyk naukovy'x prac'*. (pp. 213 – 217) Kyiv-Zhytomyr: Vy'd-vo ZhDU, [in Ukrainian].
8. Fetisova, T. A. (2017). Fjentezi-fenomen sovremennoj kul'tury Obzor.. [Fantasy phenomenon of modern culture. Review]. *Vestnik kul'turologii*, 2 (81), 179–192.
9. Freud, S. (1995). *Hudozhnik i fantazirovanie*. [Creative Writers and Day-Dreaming]. Respublika. [in Russian].
10. Cherepanova, A. *Kak prosmotr serialov dejstvitel'no vlijaet na nashu psihiku i mozžno li sdelat' ego osoznannym?* [How does watching TV shows really affect our psyche and can it be made conscious?] Retrieved from: <https://www.sobaka.ru/health/health/105067> [in Russian].
11. Chernjanovskaja, T. V. (2003). *Psihologicheskie osobennosti interesa molodezhi k fil'mam uzhasov i mistiki* [Psychological features of youth interest in horror and mystic films]. (Candidate's thesis). Tambov. [in Russian].
12. Barnett, M., Wagner, H., Gatling, A., Anderson, J., Houle, M., & Kafka, A. (2006). The impact of science fiction film on student understanding of science. *Journal of Science Education and Technology*, 15(2), 179–191. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s10956-006-9001-y>
13. Bug, P., Niemann, C. L., & Welle, L. (2020). Cinema films influencing fashion. In *Fashion and Film* (pp. 9–28). Springer, Singapore.
14. Hoffner, C. (2009). Affective responses and exposure to frightening films: The role of empathy and different types of content. *Communication Research Reports*, 26(4), 285–296.
15. Jaksic, V. M. Why watching comedies is 'important medicine'. Retrieved from: <https://www.cbc.ca/comedy/why-watching-comedies-is-important-medicine-1.5519839>
16. Lockyer, Sh. The Impact of Comedy. Retrieved from: https://www.comedy.co.uk/features/the_impact_of_comedy/
17. Osman, F. Psychological Effects of Horror Movies. Retrieved from: <https://ednazephyrus.com/psychological-effects-of-horror-movies/>
18. Sultana, I., Ali, A., & Iftikhar, I. (2021). Effects of Horror Movies on Psychological Health of Youth. *Global Mass Communication Review*, VI(1), 1–11. DOI: [http://dx.doi.org/10.31703/gmcr.2021\(VI-I\).01](http://dx.doi.org/10.31703/gmcr.2021(VI-I).01)
19. Vinney, C. Why Do We Like Sad Stories? Retrieved from: <https://www.verywellmind.com/why-do-we-like-sad-stories-5224078>
20. Why Do We Enjoy Horror Movies? Retrieved from: <https://www.verywellmind.com/why-do-we-enjoy-horror-movies-5224447>

Надійшла до редакції 25.04.22
Рекомендована до друку 21.11.22

Viktoria Predko, PhD (Psychology), Assist. Prof.
ORCID: 0000-0001-5160-7636

Kateryna Korduban, Student
ORCID: 0000-0002-8245-9100

Denys Predko, PhD (Philosophy), Assist. Prof.
ORCID: 0000-0001-7760-6957

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE INFLUENCE OF CINEMATOGRAPHY ON THE EMOTIONAL SPHERE OF PERSONALITY OF ADOLESCENT

The article reveals the specifics of the influence of film genres, such as horror, comedy, drama, science fiction and detective on the personality of a teenager. It is noted that each genre of the film has a unique effect on the psyche, moreover, the preference for one or another genre is determined by the internal needs of the individual, his mental state and unconscious experiences.

The positive and negative features of the influence of cinema on adolescents' behavior are considered. It has been determined that a violent, aggressive, and often even meaningless or immoral film can be used to demonstrate abnormal, destructive behavior. It is noted that the main psychological mechanism of the positive influence of cinema on the personality of an adolescent is the discussion of the film, which leads adolescents to a constructive analysis of their experiences, providing "immunity" to the possible negative consequences of destructive films. It is emphasized that feedback after watching a film can not only reduce the negative impact of on-screen images but also provoke reflection and form internal patterns of behavior.

The article presents the results of a study of the influence of cinema on the emotional area of an adolescent. In particular, the results were compared before and after watching the film. It was found that after watching the film, the subjects' level of anxiety slightly increased, but their level of energy, their level of elation and confidence also increased. That is, despite a slightly increased level of anxiety, it can be argued that the film had a positive effect on the emotional state of the subjects. After watching the film, teenagers showed emotional upliftment and self-confidence.

The decisive role of cinema in the purposeful development of a teenager is emphasized, namely, modeling his strengths of character, forming his own life position, as well as establishing interpersonal and intergroup relationships, the ability to change infantile views to new, mature worldview positions, to form moral and aesthetic values.

Keywords: personality, adolescent, development, cinematography, positive influence, emotional sphere.